
TIETOA JA VINKKEJÄ TALOUS- JA VELKA- ASIOIDEN KÄSITTELYYN

EJY RY
JALKAUTUVA TALOUSOHJAUS

TIETOA JA VINKKEJÄ TALOUS- JA VELKA-ASIOIDEN KÄSITTELYYN

Sisällys

1 Talous- ja velkaneuvontaa tarjoavat tahot.....	2
2 Perintä	3
2.1 Vapaaehtoinen vai oikeudellinen perintä?.....	3
2.2 Perinnän eteneminen vaihe vaiheelta.....	3
2.3 Velkojen jälkimarkkinat	7
2.4 Velkojen vanhentuminen	7
2.5 Maksuhäiriömerkinnät: usein kysytyt kysymykset.....	8
3 Talousohjaus.....	10
3.1 Talousohjaajan huoneentaulu (tiivistelmä talousohjausprosessista)	11
3.2 Mikä on velkaa, mikä arjen taloutta?	12
3.3 Jatkuva lisävelkaantuminen.....	13
3.3 Maksuvaikeudet	14
3.4 Miten arjen talouden hallintaa voi tukea tai helpottaa?.....	15
4 Maksuvaran arviointi	18
5 Miten velat selvitetään?	19
6 Velkojen järjestelykeinot	20
7 Mitä tarvitaan velkojen järjestelyyn?	25
7.1 Asiakirjat ja liitteet.....	25
7.2 Velkaantumisselvitys	26

Koulutuspaketti on alun perin koottu EJY ry:n Jalkautuva talousohjaus- hankkeen koulutuskäyttöön vuonna 2017. Pakettia on päivitetty kesällä 2018. Tietojen paikkansa pitävyyttä ei voida taata, mm. velallisen elinkustannuksiksi laskettavat summat vahvistetaan vuosittain ja lainsäädäntöön tulee muutoksia.

1 Talous- ja velkaneuvontaa tarjoavat tahot

Laki **talous- ja velkaneuvonnasta** (4.8.2000/713) velvoittaa kunnat tarjoamaan maksutonta neuvontaa talouden ja velkojen hoitoon liittyen sekä avustamaan talouteen liittyvien ongelmien ratkaisumahdollisuuksien selvittämisessä ja velkajärjestelyihin liittyvien hakemusten laatimisessa. 1.1.2019 Espoon talous- ja velkaneuvonta siirtyy sosiaalitoimen alaisuudesta oikeusaputoimiston yhteyteen. Sosiaalisen luoton käsittely jää kuitenkin kunnalle **aikuissosiaalityön** yhteyteen osana tukipalveluja.

Arkipäivän asioiden selvittäminen ja hoitaminen edellyttää tukea ja rinnalla kulkijaa, jollaista talous- ja velkaneuvonnan tai sosiaalitoimen resursseilla ei ole mahdollista tarjota. **Jalkautuva talousohjaus-hankkeessa** on pyritty tavoittamaan erityisesti heikossa asemassa olevia kuntalaisia, jotka ovat pudonneet tai vaarassa pudota kokonaan palveluiden ja osallisuuden piiristä. Hankkeen työntekijät ovat tukeneet asiakkaita talous- ja velkaneuvonnassa asioinnissa ja avustaneet tarvittavien toimenpiteiden toteuttamisessa. Näitä ohjeita on pyritty nyt kokoamaan muiden käyttöön.

Apuja tarjoaa myös valtakunnallinen sosiaalialan toimija **Takuusäätiö**. Säätiö ylläpitää ilmaista Velkalinja- ja Velkachat- palvelua, takaa pankista nostettavia järjestelylainoja ja kouluttaa ammattilaisia sekä vapaaehtoisia TalousTsemppareita. Takuusäätiöltä on myös mahdollista anoa Pienlainaa 2000 euroon asti. Laina edellyttää jonkinlaista maksuvaraa, eikä sitä voi käyttää aiempien velkojen yhdistelyyn, mutta esimerkiksi takuvuokra tai yllättäen hajoava kodinkone voivat olla lainan käyttötarkoituksena.

Seurakunnat tarjoavat keskusteluapua, edullisia ruokailumahdollisuuksia sekä jatkossa myös diakoniatyöntekijöiden asiakkaille suunnattua vapaaehtoisten toteuttamaa neuvontapalvelua. Seurakunnan kautta voi saada taloudellista avustusta joko yksittäisiin laskuihin tai kaikista veloista eroon pääsemiseksi.

Espoonlahden seurakunta ja Espoon tuomiokirkkoseurakunta käynnistävät parhaillaan myös vapaaehtoisten raha-asiain neuvojen toimintaa.

Mistä asiakkaalle löytyy apua ja tukea?

Neuvonta: Takuusäätiö, talous- ja velkaneuvonta, sosiaalinen luototus (aikuissosiaalityö), seurakunnat, Ohjaamot, Espoon Kipinän palvelukahvila

Taloudellinen apu: Kela, sosiaalitoimi, seurakunta

Järjestelyhakemukset: talous- ja velkaneuvonta

Vierellä kulku: koulutetut vertaispalveluohjaajat eli fattaluodat auttavat esimerkiksi oikean lomakkeen tai palvelun löytämisessä ja virastossa asioimisessa

2 Perintä

Laki saatavien perinnästä (513/1999) säätelee perintää ja asettaa reunaehdoja hyvälle perintätavalle.

2.1 Vapaaehtoinen vai oikeudellinen perintä?

Velan voi siirtää perintään heti kun maksu on erääntynyt. Velkoja lähettää ensin maksumuistutukset. Mikäli laskua ei maksa tai ilmoita sen virheellisyydestä, alkaa maksuvaatimukseen perustuva perintä. Velkoja voi siirtää velan oikeudelliseen perintään eli ulosottoon hakemalla käräjäoikeudesta vahvistuksen ulosottokelpoisuudesta (ns. yksipuolinen velkomustuomio).

Julkisoikeudelliset velat eivät edellytä tuomiota, vaan ne voidaan siirtää ulosottoon nopeallakin aikataululla.

Tällaisia ovat esimerkiksi:

- vahinkovakuutusmaksut
- päivähoitomaksut
- julkiset terveyskeskus-, poliklinikka-, sairaala-, hammas-, koti- ja laitoshoidon maksut ja muut sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksut
- joukkoliikenteen tarkastusmaksut
- kunnalliset pysäköintivirhemaksut
- ajoneuvovero
- oikeusapumaksut
- tuomioistuinmaksut
- valtion takaama opintolaina

Huom! Kaikki julkisyhteisöjen perimät velat eivät ole suoraan ulosottokelpoisia, esimerkiksi kirjastojen ja kuntien vuokra-asuntoyhtiöiden saatavat. Tällaisten velkojen ulosoton täytäntöönpano edellyttää velkomustuomiota ja niitä ei koske erityinen viiden vuoden vanhentumisaika, vaan ne vanhentuvat kuten kuluttajasaatavat (ks. 2.4 Velkojen vanhentuminen). Myös sosiaalisen luoton maksuerien ulosottoon laittaminen edellyttää velkomustuomiota.

Seuraavassa luvussa kuvataan perinnän eteneminen yksityisoikeudellisen velan osalta.

2.2 Perinnän eteneminen vaihe vaiheelta

Maksumuistutus (vapaaehtoinen perintä)

Velkojan lähettämä maksumuistutus tuo lisää maksettavaa enintään 5 € muistutuksesta. Velkoja saa lähettää

- ensimmäisen maksullisen muistutuksen aikaisintaan 14 päivän kuluttua laskun eräpäivästä.
- toisen maksullisen muistutuksen aikaisintaan 14 päivän kuluttua edellisen muistutuksen lähettämisestä.

Maksumuistutuksesta ei seuraa vielä maksuhäiriömerkintää.

Maksuvaatimus (vapaaehtoinen perintä)

Jos lasku on velkojan maksumuistutuksen tai -muistutusten jälkeen vielä maksamatta, velkoja on voinut siirtää perinnän ammattimaiselle perijätaholle kuten perintätoimistolle, joka jatkaa perimistä lähettämällä maksuvaatimuksen.

Maksuvaatimuksesta saa vaatia perintäkuluja vain, jos edellisen maksumuistutuksen tai -vaatimuksen lähettamisestä on kulunut vähintään 14 päivää. Perintäkuluja saa vaatia yleensä enintään kahdesta maksuvaatimuksesta. Useammasta kuin kahdesta maksuvaatimuksesta saa kuluja vaatia vain, jos lähettämiseen on ollut erityistä aihetta ja maksuvaatimuksessa eritellään perintätoimet ja kerrotaan lähettämisen erityinen syy.

Ensimmäisestä maksuvaatimuksesta perintäkuluina saa vaatia velalliselta enintään:

- 14 €, jos velan pääoma on enintään 100 € tai velka on suoraan ulosottokelpoinen (esimerkiksi kunnan terveystakeskusmaksu)
- 24 €, jos velan pääoma on yli 100 € ja enintään 1 000 €
- 50 €, jos velan pääoma on yli 1 000 €

Toisesta maksuvaatimuksesta velkoja saa veloittaa enintään puolet ensimmäisen maksuvaatimuksen kulujen enimmäismäärästä. Velkojan kanssa samaan konserniin kuuluva perintätoimisto tai velkojan perintää suorittava aputoiminimi voi omien velkojensa perinnässä vaatia maksuvaatimuksesta enintään 5 €.

Maksuvaatimuksesta ei seuraa vielä maksuhäiriömerkintää. Maksamaton kuluttajaluotto voi 60 päivän viivästyksen jälkeen aiheuttaa maksuhäiriömerkinnän, jos asiasta on maininta luottosopimuksessa. Lisäksi velalliselle on vähintään 21 päivää ennen lähetettävä maksukehoitus, jossa tämä uhka on mainittu

Perinnän kokonaiskuluille on saman velan osalta määrätty enimmäissummat. Velkoja saa ylittää ne vain silloin, jos perintä on perustellusti ollut poikkeuksellisen vaikeaa. Enimmäismäärät ovat:

- 60 €, jos velan pääoma enintään 100 €
- 120 €, jos velan pääoma 100–1000 €
- 210 €, jos velan pääoma yli 1000 €

Huom! Tässä vaiheessa velkoja voi päättää haluaako hakea saatavalle ulosottoperusteen eli velkomustuomion käräjäoikeudelta, jotta velkaa voidaan periä viranomaistoimin. Jotkut perintätoimistot voivat pitää saatavaa pitkäänkin vapaaehtoisessa perinnässä (esimerkiksi Alektum). Saatava ei siis automaattisesti etene käräjäoikeuteen.

Suoraan ulosottokelpoisen saatavan perinnästä saa puolestaan vaatia perintäkuluina enintään 51 €, jota ei voi ylittää, vaikka perintä olisi ollut poikkeuksellisen vaikeaa.

Käräjäoikeus (oikeudellinen perintä)

Velkomuskanne on myös mahdollista nostaa ilman edeltäviä vapaaehtoisen perinnän menettelyitä. Jos saatava on kuitenkin siirretty ammattimaiselle perijälle, sen on lähetettävä kirjallinen maksuvaatimus ennen velkomuskanteen nostamista tuomioistuimessa.

Tuomioistuin lähettää velkojan tekemän haastehakemuksen. Velkojan kanssa voi vielä yrittää neuvotella maksusuunnitelmasta, mutta monesti velkomustuomion välttää vain maksamalla koko saatavan kerralla (esim. häätötilanne). Jos haasteeseen ei anna vastausta määräajassa (14 vrk), ei esitä kiistämälleen perusteita (esim. selkeästi osoittaa että kyseessä perätön saatava) tai vetoaa ainoastaan sellaiseen perusteeseen, jolla ei selvästi ole vaikutusta asian ratkaisemiseen, asiassa annetaan yksipuolinen tuomio.

Oikeudenkäyntimaksut lisäävät velan määrää 110–240 €. Oikeudenkäyntikulut voivat olla enintään:

- velka on alle 300 €, perustaksa 50 € ja korkea taksa 80 €
- velka on 300–1000 €, perustaksa 80 € ja korkea taksa 120 €
- velka yli 1000 € tai kyse hädöstä, perustaksa 110 €, korkea taksa 160 €

Lisäksi käräjäoikeus perii asian käsittelystä oikeudenkäyntimaksun:

- 60 €, jos tiedot on toimitettu käräjäoikeudelle sähköisesti
- 80 €, jos tiedot on toimitettu käräjäoikeudelle kirjallisesti

Ulosotto (oikeudellinen perintä)

Kun tuomioistuin antaa velkomustuomion, luottotietoihin tulee merkintä ja velkaa voidaan alkaa periä ulosotossa. Ulosottomies lähettää perimiskirjeen kun velkoja on siirtänyt velan ulosottoperintään. Ulosottomiehen kanssa voi yrittää sopia maksusuunnitelmasta. Korkolain mukaista viivästyskorkoa kertyy koko perinnän ajan. Viivästyskorko on suuruudeltaan 7 prosenttiyksikköä korkeampi kuin Suomen Pankin ilmoittama viitekorko. Yleinen viivästyskorko määritellään kaksi kertaa vuodessa.

Jos velka on otettu ennen 1.2.2010 ja yleinen viivästyskorko on alempi kuin lainalle tai luotolle sovittu korko, viivästysajalta peritään lainan koron suuruista viivästyskorkoa.

Jos velka on otettu 1.2.2010, viivästyskorkona voidaan periä lainan koron suuruista korkoa enintään 180 vuorokauden ajan koko lainan erääntymishetkestä ja sen jälkeiseltä ajalta enintään Suomen Pankin ilmoittaman viivästyskoron määrä.

Ulosottoperintä

Kun velka on lähetetty perittäväksi ulosottoon, ulosottomies lähettää siitä vireilletuloilmoituksen ja maksukehotuksen eräpäivällä. Koska tavoitteena on vapaaehtoinen maksaminen, tässä vaiheessa voi

- neuvotella esimerkiksi maksuajan pidentämisestä muutamalla kuukaudella tai vapaaehtoisesta maksusuunnitelmasta
- neuvotella ulosmittauksen määrää pienemmäksi mikäli maksukyky on sairauden, työttömyyden, elatusavun maksamisen tai muun erityisen syyn vuoksi olennaisesti heikentynyt
- neuvotella muutaman kuukauden lykkäyksestä mikäli taustalla on pitkä työttömyys

Jos velallinen ei maksa vapaaehtoisesti, velkaa ryhdytään ulosmittaamaan mahdollisesta toistuvaistulosta, kuten palkasta, palkkioista, eläkkeestä, työttömyyskorvauksesta tai äitiyspäivärahasta. Nettotuloista voidaan ulosmitata pääsääntöisesti yksi kolmasosa. Pidätyksen suuruutta voi arvioida maksukieltolaskurin <https://asiointi.oikeus.fi/web/asiointi/maksukieltolaskuri> avulla.

Ulosmitattava määrä lasketaan palkan ja eläkkeen ulosmittauksessa velallisen tulojen ja toimeentuloetuuksien yhteismäärästä, jota kutsutaan tulopohjaksi. Tulopohja sisältää kaikki velallisen saamat palkat ja luontoisedut. Myös eläkkeet ja muut palkan sijasta maksettavat toimeentuloetuedet riippumatta ovatko ne ulosmittauskelpoisia tai –kelvottomia, kuten muun muassa kansaneläke ja työttömän peruspäiväraha. Tällaisissa tilanteissa yksittäisestä ulosmittauskelpoisesta tulosta tai etuudesta saadaan ulosmitata säännönmukaista suurempi määrä.

Sosiaalivastuksia (kuten toimeentulotuki, asumistuki, lapsilisä tai elatustuki) ei saa ulosmitata eikä niitä lasketa tulopohjaan. Omaisuutta voidaan ulosmitata ja realisoida eli muuttaa rahaksi, jotta velkaa saadaan lyhennettyä. Tämä ei kuitenkaan koske tavanomaista koti-irtaimistoa, kuten kodinkoneita ja huonekaluja. Myös työnteen kannalta välttämätön auto, jonka arvo ei pääsääntöisesti ylitä 3 000 euroa, on suojattu ulosmittaukselta.

Ulosmittauksen suojaosuudet

Velallisen ja tämän perheen toimeentuloa varten ulosmittaukseen on määritelty suojaosuus. Jos tulot ovat suojaosuutta pienemmät, niistä ei voida ulosmitata mitään. Suojaosuus on 22,41 e / päivä ja 8,04 e / päivä jokaista elatuksen varassa olevaa kohtaan. Käytännössä luvun voi kertoa 30:lla, jolloin saadaan kalenterikuukautta koskeva suojaosuus.

Suojaosuudet vuonna 2018:

velallinen yksin 672,30 e

velallinen + 1 elatuksen varassa 913,50 e

velallinen + 2 elatuksen varassa 1154,70 e

velallinen + 3 elatuksen varassa 1395,90 e

jne.

Huom! Suojaosuus koskee vain velallista ja elatuksen varassa olevia, eli puolison tuloilla ei ole vaikutusta. Samoin ulosotossa ei huomioida asumiskustannuksia. Kela puolestaan arvioi bruttotuloa, jolloin oikeutta asumistukeen ei ole, vaikka nettotulo jäisi ulosmittauksen vuoksi pienemmäksi.

Ulosmittauksen vapaakuukaudet

Jos ulosmittaus on jatkunut yhtäjaksoisesti tai lähes yhtäjaksoisesti vuoden, velallisella on mahdollisuus vapaakuukausiin (ulosmittauksen määräaikainen keskeyttäminen). Vapaakuukausia voidaan velallisen pyynnöstä myöntää yhteensä kolme vuosittain, jos

- 1) velallisen välttämättömät asumiskustannukset tai muut elinkustannukset ovat hänelle ulosmittauksen jälkeen jäävään määrään nähden korkeat
- 2) keskeyttämiseen on erityinen syy (esimerkiksi silmälasien tai kodinkoneen hankinta).

Tulorajauslosumittauksessa velallisella on oikeus kahteen vapaakuukauteen vuodessa ja ne annetaan viran puolesta.

Tulorajauslosumittauksesta on kyse silloin, kun velallisen nettopalkka ylittää suojaosuuden, mutta on enintään kaksi kertaa suojaosuuden määrä (1344,60 euroa). Tällöin ulosmitataan 2/3 suojaosuuden ylittävästä palkasta.

Huom! Esimerkiksi palkkatuella työskentelevien tulo on usein sen verran pieni, että kyseessä on tulorajauslosumittaus. Automaattiset vapaakuukaudet eivät kuitenkaan koske kaikkia velallisia, joten neuvotteluissa on parasta kääntyä asiakkaan ulosottomiehen puoleen. Yhteystiedot löytyvät ulosoton kirjeistä sekä aakkosittain jaettuna ulosottoviraston sivuilta osoitteesta

<https://oikeus.fi/ulosotto/lansi-uudenmaanulosottovirasto/fi/>

Samalla perusteella ei voida antaa sekä vapaakuukausia että rajoittaa ulosmittauksen määrää. Elatusavun perinnässä vapaakuukausia voidaan antaa ja ulosmittausta lykätä vain painavin perustein.

Maksusuunnitelma ja maksusopimus

Ulosottomies voi harkintansa mukaan palkan tai elinkeinotulon ulosmittauksen sijasta vahvistaa velalliselle kirjallisen maksusuunnitelman tietyin edellytyksin. Maksusuunnitelma vahvistetaan saman määräisenä kuin palkan tai elinkeinotulon ulosmittaus. Maksusuunnitelmassa noudatetaan soveltuvilta osin samoja

helpotuksia kuin palkan tai elinkeinotulon ulosmittauksessa. Veronpalautus voidaan ulosmitata maksusuunnitelmasta huolimatta.

Jos velallinen ei noudata maksusuunnitelmaa, maksusuunnitelma raukeaa ja velallisen palkka tai elinkeinotulo ulosmitataan tai ulosmitattu omaisuus myydään. Ulosottomies voi todeta maksusuunnitelman rauenneeksi myös, jos velalliselle tulee uusia saatavia perittäväksi ulosottoon tai jos velallinen hoitaa ulosmitattua omaisuutta huonosti. Vaihtoehtoina tulevat tällöin kysymykseen palkan tai elinkeinotulon ulosmittaus, uuden muuttuneita olosuhteita vastaavan maksusuunnitelman laatiminen tai ulosmitatun omaisuuden myynti. Myynnistä kertyneet varat käytetään ulosotossa olevan velan maksuun.

Ulosottomies voi toimittaa palkan tai elinkeinotulon ulosmittauksen velallisen ja ulosoton hakijan tekemän kirjallisen sopimuksen perusteella. Sopimuksella voidaan rajoittaa ulosmittauksen määrää ja kestoja. Sopia voidaan myös siitä, miten varat kohdennetaan hakijan saataville. Ulosottomies voi palkan ulosmittauksen sijasta antaa velalliselle luvan tehdä sopimuksen mukaiset suoritukset ulosottomiehelle. Maksusopimuksen ohella tehdään tarvittaessa turvaava ulosmittaus.

Lähteet ja lisätietoja:

Ulosottovirasto:

<https://oikeus.fi/ulosotto/fi/index.html>

Kilpailu- ja kuluttajavirasto

<https://www.kkv.fi/Tietoa-ja-ohjeita/Maksut-laskut-perinta/>

Finlex: Laki saatavien perinnästä (513/1999)

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990513?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=perint%C3%A4>

2.3 Velkojen jälkimarkkinat

Veloilla käydään myös kauppaa. Perintätoimistot myyvät niitä eteenpäin ja saavat näin oikeuden periä saatavaa. Tämä voi aiheuttaa hankaluuksia velalliselle, sillä ajan myötä velan alkuperä voi hämärtyä. Samoin useat pikavippejä myöntävät firmat vaihtavat nimeään tai yhdistyvät, mikä hankaloittaa tilanteen selvittämistä.

Jälkimarkkinoiden tunnistaminen auttaa hahmottamaan miksi kontrolli katoaa ja käsitys veloista hämärtyy.

2.4 Velkojen vanhentuminen

Yleinen velkojen vanhenemisaika on kolme vuotta, ellei velasta ole haettu ulosottoperustetta. Ulosotossa olevan velan vanhenemisaika on viisi vuotta. Velkoja voi kuitenkin katkaista vanhenemisajan, jolloin vanhenemisaika alkaa alusta. Katkaiseminen tarkoittaa sitä, että velkoja vapaamuotoisesti muistuttaa velallista velasta, panee vireille ulosottoasian, nostaa kanteen velan perimiseksi tai valvoo saatavaansa velkajärjestelyssä. Vanheneminen katkeaa myös silloin, kun velallinen maksaa velkaa tai sopii maksujärjestelystä.

Huom! on hankalaa todistaa, onko velan vanheneminen katkaistu vai ei, ja käytännössä velkojat huolehtivat siitä esimerkiksi vireyttämällä velan ulosotossa. Asiakas saattaa ihmetellä miksi pitkästä aikaa ulosotosta tulee kirje; velkoja voi pyrkiä saamaan saatavansa tai yksinkertaisesti katkaisee vanhenemisen säännöllisin väliajoin.

Erityinen vanhentumisaika on viisi vuotta. Se koskee muun muassa veroja ja sakkoja, elatusapua sekä Kelan perimiä lapsen elatustukisaatavia. Vanhentuminen lasketaan alkavaksi vasta maksuunpano- tai maksun määräämisvuotta seuraavan vuoden alusta, joten käytännössä aika on pitempi kuin viisi vuotta.

Huom! Julkisoikeudellisista veloista puhuttaessa nyrkkisääntönä voi käyttää ”vanhenee viidessä vuodessa” vaikka todellisuudessa viiden vuoden laskeminen aloitetaan myöhässä.

Lopullinen velkojen vanhenemisaika

Yksityishenkilöiden rahavelat vanhentuvat lopullisesti

- 15 vuodessa ulosottoperusteen (tuomion) antamisesta
- 20 vuodessa velan erääntymisestä, jos velkojana on yritys tai yhteisö
- 20 vuodessa ulosottoperusteen (tuomion) antamisesta, jos ulosottoperusteessa tarkoitettu velkoja on yksityishenkilö
- 20 vuodessa ulosottoperusteen (tuomion) antamisesta, jos korvaussaatava perustuu rikokseen, josta velallinen on tuomittu vankeuteen tai yhdyskuntapalvelukseen
- 25 vuodessa velan erääntymisestä, jos velkojana on yksityishenkilö

2.5 Maksuhäiriömerkinnät: usein kysytyt kysymykset

Mitä eri lyhenteet tarkoittavat?

YVK- maksuhäiriökoodi

Velkoja hakee riidatonta saatavaansa käräjäoikeudessa, joka antaa asiassa yksipuolisen velkomustuomion. Maksuhäiriömerkintä syntyy vasta asian edetessä yksipuoliseksi tuomioksi asti.

UMV- ja UMS-maksuhäiriökoodit

Varattomuusmerkintä: Mikäli ulosottoviranomainen ei saa saatavaa perittyä, merkitään saatavan ulosotto keskeytyneeksi velallisen varattomuuden tai muun ulosottoesteen vuoksi, mistä aiheutuu maksuhäiriömerkintä. Ulosottomies toteaa velallisen varattomaksi ja palauttaa ulosottoasiat velkojille (varattomuuseste). Velkoja voi lähettää saatavansa uudelleen ulosottoon.

Pitkäkestoinen ulosotto: Ulosotosta menee tieto luottotietoyhtiölle, kun velallisen palkan, eläkkeen tai muun toistuvaistulon ulosmittaus tai sen sijaan tehty maksusuunnitelma on ollut voimassa viimeksi kuluneen kahden vuoden aikana yhteensä vähintään 18 kuukauden ajan.

Huom! Pelkkä saatavan siirtyminen ulosottoon ei siis aiheuta maksuhäiriömerkintää, vaan merkintä syntyy vasta ulosottoperinnän epäonnistuessa. Samoin pelkkä suoraan ulosottokelpoisen saatavan siirtyminen ulosottoon ei siis vielä aiheuta maksuhäiriömerkintää, vaan merkintä syntyy vasta ulosottoperinnän epäonnistuessa. Eli henkilöllä voi olla esimerkiksi verovelkaa ulosotossa ilman merkintöjä asiasta.

OSP- ja LKP-maksuhäiriökoodit

Kulutus-, osamaksu-, tili- tai luottokorttiluotto on ollut erääntyneenä yli 60 päivää ja velkoja on tehnyt Bisnode Finlandin tai Suomen Asiakastieto Oy:n kanssa sopimuksen siitä, että voi ilmoittaa viivästyksen suoraan luottotietorekisteriin merkittäväksi ilman, että asiaa käsitellään tuomioistuimessa. Tämä mahdollisuus on käytössä lähinnä pankeilla, rahoitusyhtiöillä ja pikavippiyhtiöillä.

Myös velkojen järjestelyistä tulee merkintä luottotietoihin. Lisäksi yksityishenkilöllä on mahdollisuus asettaa itselleen luottotietomerkintä eli oma luottokielto. Tämä on voimassa kaksi vuotta kerrallaan, ja sen voi poistaa koska vain.

Kuinka kauan merkinnät ovat voimassa? Koska ja miten ne poistuvat?

Velkojan ilmoittama voi ilmoittaa tällaisesta maksulainlyönnistä luottotietorekisteriin, jos

- laskusi on ollut maksamatta vähintään 60 vuorokautta
- olet saanut laskusta maksukehotuksen 21 päivää aiemmin
- luottosopimuksessasi on mainittu, että maksuhäiriö ilmoitetaan luottotietorekisteriin
- et ole tehnyt laskun maksusta maksusopimusta velkojan kanssa.

Merkintä näkyy rekisterissä kaksi vuotta.

Velkomustuomiosta ja ulosotosta tulleet merkinnät näkyvät rekisterissä periaatteessa kolme vuotta Käytännössä merkinnän lopullinen voimassaoloaika kuitenkin joko lyhenee kahteen vuoteen tai pitenee neljään vuoteen.

- Merkintä **poistuu kahden vuoden kuluttua**, jos maksat velan kokonaan pois etkä saa tuon kahden vuoden aikana uusia merkintöjä.
- Aina kun sinulle tulee uusi maksuhäiriömerkintä, edellisen merkinnän kesto pitenee **neljään vuoteen**. Myös jo poismaksamasi velan merkintäaika pitenee.

Voiko samasta velasta tulla useampi merkintä?

Samasta jo kertaalleen maksuhäiriöksi rekisteröidystä velasta voi tulla uusi maksuhäiriömerkintä uuden tuloksettoman ulosottoyrityksen seurauksena, jolloin uuden maksuhäiriömerkinnän (UMV tai UMS) rekisteröintiajan kulumisen alku alkaa taas alusta. Yksittäisestä maksamatta jätetystä velasta voi siis olla maksuhäiriömerkintä voimassa jopa 15-20 vuotta, mikäli velkaa ei koskaan makseta.

Voiko luottotietojen puhdistumista nopeuttaa?

Velan maksamisesta saa tiedon luottotietorekisteriin toimittamalla tositteen maksetusta velasta rekisterinpitäjälle eli Suomen Asiakastietoon ja/tai Bisnoden kuluttajaneuvontaan.

Rekisteriin on mahdollista toimittaa myös selvitys maksuvaikeuksien syystä. Esimerkiksi sairauden tai takaajana velkaongelmiin joutumista voidaan jossain tilanteessa pitää lieventävänä asiana.

Milloin maksuhäiriömerkintä voidaan tallentaa rekisteriin?

- velkojan ilmoittaman kulutusluoton maksu on myöhässä yli 60 päivää. Lisäedellytyksenä on, että maksuhäiriön mahdollisuus on mainittu luottosopimuksessa. Lisäksi velalliselle on vähintään 21 päivää ennen lähetettävä maksukehotus, jossa tämä uhka on mainittu
- tuomioistuin on antanut velkomistuomion, jossa se on määrännyt sinut maksamaan velan
- ulosotto on todennut sinut varattomaksi tai ulosotolle on ollut jokin muu esteperuste tai ulosmittaus on jatkunut kahden vuoden aikana vähintään 18 kuukauden ajan
- sinulle on myönnetty yksityishenkilön velkajärjestely tai olet vapaaehtoisessa velkajärjestelyssä

Vaikuttaako maksuhäiriömerkintä nykyisiin / aikaisempiin sopimuksiin, kuten puhelinliittymiin?

Ei, jos huolehtii sopimukseen liittyvistä laskuista ajan tasaisesti. Pankit voivat halutessaan irtisanoa luottokorttisopimuksen (usein noudatetaan irtisanomisaikaa, joka on määritelty erikseen sopimusehdoissa). Irtisanomisen tapahduttua jäljellä oleva velka maksetaan loppuun voimassaolevien käyttöehtojen mukaisesti. Jos asiakas kuitenkin huolehtii luottokorttimaksuista sopimusehtojen mukaan,

eikä pankilla ole syytä epäillä, että luotonmaksu on vaarassa, ei korttia irtisanota muiden maksuhäiriömerkintöjen perustella. Pankit eivät myöskään aktiivisesti, ilman syytä seuraa asiakkaidensa luottotietoja.

”Musta lista”: saako työnantaja tietää maksuhäiriömerkinnästä?

Työnantajalla on oikeus tarkistaa tiettyjä työntehtäviä hoitavien työntekijöiden luottotiedot. Luottotiedot voi tarkistaa silloin, kun työtehtävät edellyttävät erityistä luotettavuutta ja niihin liittyy mahdollisuus laittoman taloudellisen hyödyn tavoitteluun. Työnantaja voi tarkistaa luottotiedot esimerkiksi silloin, kun työntekijän tehtäviin sisältyy päättäntävaltaa tai itsenäistä harkintavaltaa tehdä merkittäviä taloudellisia sitoumuksia, työntekijällä on valta myöntää ja valvoa merkittäviä lainoja, jos työntekijä pääsee käsiksi liikesalaisuuksiin tai jos työntekijä voi ilman valvontaa käsitellä suuria rahasummia. Oikeus tarkistaa luottotietoja koskee vain tehtävään jo valittuja työntekijöitä, ei työpaikan hakijoita.

Onko maksuhäiriömerkintä maailmanloppu?

Ei. Luottotiedot tarkastetaan ennen sopimusten tekoa, joten vuokra-asunnon saaminen, matkapuhelinliittymän tai internet-yhteyden sopimusten tekeminen edellyttää joko vakuuden tai ennakkomaksun maksamista ja erilaisia vakuutuksia ei välttämättä myönnetä.

Pankkilainaa voi edelleen saada, mutta tämä on vaikeampaa ja edellyttää todennäköisesti vakuuksia; lisäksi korko voi olla korkeampi. Opintolainaa ei välttämättä saa (tosin tätä ollaan helpottamassa opintotuki uudistuksen myötä), osamaksukaupan saanti vaikeutuu ja luottokortin saaminen on käytännössä mahdotonta. Kaikki pankit eivät välttämättä myönnä edes sellaisia maksukortteja, joilla ostosten määrä varataan tililtä reaaliaikaisesti (esim. Visa Electron).

Tietyt peruspalvelut on tarjottava kaikille kuluttajille maksuhäiriömerkinnästä huolimatta. Tällaisia palveluita ovat esimerkiksi peruspankkipalvelut, sähkö ja vesi sekä viestintäpalvelut (puhelinliittymä, internet-yhteys). Näitä palveluita ei kuitenkaan saa, jos tällaisesta palvelusta tullut lasku on maksamatta. Samoin palveluiden saanti voi edellyttää vakuuden tai ennakkomaksun maksamista.

Lähde: https://www.kuluttajaliitto.fi/wp-content/uploads/2016/02/Velkaopas_Kuluttajaliitto-%E2%80%93-kopio.pdf

Lisätietoja: <http://www.takuusaatio.fi/tietoa-ja-ratkaisuja/maksuhairiomerkinna>

3 Talousohjaus

Talousasiat kietoutuvat tiiviisti muille elämän alueille, jolloin kokonaisvaltaisen kartoituksen etuna on oikea-aikaisuuden tunnistaminen. Velkojen järjestely ei ole aina mahdollista tai järkevää asiakkaan kokonaistilanne huomioon ottaen, mutta talousasioiden puheeksi ottaminen, toivon luominen ja lisävelkaantumisen vaikutusten käsitteleminen voivat jo rauhoittaa tilannetta ja edesauttaa talouden hallintaan saamisessa.

3.1 Talousohjaajan huoneentaulu (tiivistelmä talousohjausprosessista)

- Ota puheeksi taloudelliseen tilanteeseen liittyvät asiat / asiakas ottaa ne puheeksi.

KOKONAISTILANTEEN KARTOITUS

✓ asumistilanne	✓ terveydentila
✓ toimeentulo: tulot/menot/velat/varallisuus	✓ päihteiden käyttö
✓ luottotiedot	✓ pelaaminen
✓ työ- ja koulutusasiat	✓ rikostausta
✓ tukiverkosto	✓ perheasiat

- Selvitä, missä asioissa ja mihin asiakas tarvitsee apua.
- Selvitä, mikä on asiakkaan mielestä kiireellinen tai vaikea asia hoidettavaksi. Ohjaa asiakas tarvittaessa muiden tarjoamien palveluiden pariin.
- Muista huomioida tiedossa olevat olosuhdemuutokset, esim. lasten varttumiseen liittyvät muutokset

TALOUDELLISEN TILANTEEN SELVITTÄMINEN TULOT JA MENOT

- Tulojen selvittäminen, tukien tarkastaminen (esim. palkka, eläke, työmarkkinatuki, opintotuki, elatusapu/- tuki, lapsilisä)
  - ➔ ohjaa tarvittaessa tarkistuttamaan / korjaamaan / hakemaan tukea tai avustusta
  - ➔ ohjaa muiden tukipalvelujen pariin
- Menojen selvittäminen, (esim. vuokra / vastike, muut asumisen menot, elatusmaksut, päivähoido, sairaudenhoito, työmatka, velanhoitomenot, myös luotolliset limiittitilit)
- Onko sellaisia menoja, joille asiakas voi kohtuudella tehdä jotain taloudellisen tilanteen helpottamiseksi / hallintaan saamiseksi.

VELAT

- Ulosottotodistus (velallisen ulosottoasiat); Listalla näkyy ulosotossa parhaillaan perittävänä olevat ja ulosotossa joskus perittävänä olleet velat.
- Luottotietorekisteriote.
- Ote sakkorekisteristä ja saldododistus korvauksista. Otteella ja saldododistuksella näkyvät sakot ja niiden tila ja valtiolle maksettavat korvaukset sekä mahdolliset yhteisvastuullisuudet
- Tositteet muista mahdollisista veloista, mm. hoidossa olevat velat, laskurästit, maksuhuomautus- ja perintäkirjeet, saldododistukset, haastehakemukset, tuomiolauselmat velkomusasioista, tieto epävirallisista veloista (esim. vipit kavereilta) ja annetuista sitoumuksista, esim. takaukset.

VARALLISUUS

- Onko asiakkaalla sellaista perusturvaan kuulumatonta, realisoitavissa olevaa varallisuutta, minkä avulla taloudellinen tilanne helpottaa ja saadaan hallintaan. Onko asiakkaalla sellaista varallisuutta, mikä on pantattavissa järjestelyluoton vakuudeksi, jotta velkatilanne saadaan hallintaan.

TOIMENPITEET

- Kiireellisten asioiden hoito (esim. asumisen mahdollistaminen / turvaaminen, sakkojen muunnon ehkäiseminen, päihdekuntoutukseen ohjaaminen).
- Yhteydenotto ja tiedottaminen tilanteesta tarpeellisille tahoille.
  - ✓ Esim. neuvottelut velkojatahon kanssa: realistinen väliaikainen tai lopullinen maksuohjelma. Huomioi tulotiedot, maksukyky, velkahistoria, elämäntilanne, jatkosuunnitelmat ja tiedossa olevat muutokset.
- Tue, ohjaa ja seuraa asiakkaan talouden hoitoa
- Jos asiakas tarvitsee lisäksi muuta tukea tai apua, ohjaa hänet eteenpäin, tarvittaessa saattaen
- Muista, että tuen tarve saattaa muuttua prosessin aikana!

lähde: <http://www.kalliola.fi/wp-content/uploads/2014/03/TALOUSOHJAUSOPAS-JULKAISUVERSIO-161109.pdf>

3.2 Mikä on velkaa, mikä arjen taloutta?

Velkojen järjestelyt eivät ole keino saada taloutta tasapainoon. Lähtökohtana pidetään sitä, että talouden tulisi olla tasapainossa jo ennen järjestelyn hakemista. Jos talous ei ole tasapainossa, asiakas velkaantuu jatkuvasti lisää, eikä järjestelyä voida aloittaa.

Lisävelkaantuminen tapahtuu joko jättämällä laskuja maksamatta tai ottamalla uutta luottoa jo olemassa olevien laskujen ja velkojen hoitamiseen. Edelliseen tilanteeseen voi päätyä tulo- ja menotilanteiden muuttuessa äkillisesti (esim. siirtymät tulomuodosta tai etuudelta toiselle ja näihin liittyvät käsittelyajat, yllättäen kasvavat sairaanhoito- tai muut menot), jolloin talouden sopeuttaminen vie aikaa. On kuitenkin paljon myös tilanteita, joissa laskuja jää maksamatta, vaikka tulotilanne olisi jo pitkään ollut sama. Tällöin voi olla kyse minimitoimeentulolla kitkuttamisesta ja isoista ulosottovelosta, eikä tilanteesta nähdä ulospääsyä. Tällöin asiakas on usein toimeentulotuen varassa ja keskittyy vain vuokran, sähkön ja kotivakuutuksen maksamiseen ja jättää kaikki muut laskut maksamatta. Käytännössä maksamatta voivat jäädä ajoneuvoverot, lehtilaskut tai irtisanomattomat puhelinliittymät ja laitteiden kytkysopimukset, joista voi olla hankala päästä eroon. Osa ajaa esimerkiksi junalla ilmaiseksi välittämättä siitä, että saa välillä tarkastusmaksun. Osa taas hankkii lisätuloa hakemalla toimeentulotukea terveydenhuollon laskuihin, mutta ei käytä saamaansa tukea laskujen maksuun vaan esimerkiksi ruokaan.

Jälkimmäisessä tapauksessa, kun vanhaa velkaa maksetaan uudella luotolla, on useimmiten kyse luottotietojen suojelemisesta ja ulosoton pelosta. Kuvioon voi kuulua myös ulosmitattavaa ja realisoitavissa olevaa omaisuutta (talo, auto), jonka puolesta pelätään. Tällaista pikavippi- ja velkakierrettä on saatettu pyörittää useita vuosia ja velkamäärä on saattanut paisua todella suureksi. Tilanne on usein johtanut perustarpeista luopumiseen, vuokria ja muita välttämättömiä laskuja alkaa myös olla maksamatta. Tilanteet saattavat olla täysin kriisiytyneitä.

Kumpaakaan tilannetta ei kuitenkaan ratkaista ensisijaisesti velkojen järjestelyllä. Tieto mahdollisuudesta velkojen järjestelyihin myöhemmin ja tiettyjen toimenpiteiden jälkeen, voi kuitenkin olla se eteenpäin kantava voima tai motivaattori, joka tukee kipeidenkin ratkaisujen tekemisessä.

Kun eritellään mitä maksetaan, laitetaan menot tärkeysjärjestykseen:

- vuokra, sähkö ja muut asumiskustannukset
- ruokaraha ja lääkkeet
- puhelin- ja nettiliittymät
- matkaliput, polttoaine ja autovakuutus
- velkojen maksu

Laatimalla karkean laskelman ylläolevista tekee samalla eräänlaisen talouden stressitestin; asiakas ei välttämättä hahmota miten rahankäyttö jakautuu.

Huom! Asiakkaan kanssa kannattaa käydä läpi mitä seuraamuksia asioilla on; ei ole tavatonta, että viimeiseen asti maksetaan poliklinikkakäyntejä, sillä ajatellaan ettei seuraavalla kerralla pääse hoitoon jos on maksuja rästissä. Talousasioihin liittyy paljon ennakkoluuloja ja kuvitelmia, joihin ei pääse käsiksi kuin keskustelemalla ja esimerkiksi kysymällä miksi asiakas maksaa näitä kun rahaa ei selvästikään jää elämiseen. Toisaalta velkaa saattaa kertyä käytännössä tyhjästäkin, kuten ajoneuvosta joka ei ole enää asiakkaan hallussa.

CASE: AJONEUVOT TYÖLLISTYMISEN ESTEENÄ

Asiakas on 35-vuotias yksin asuva mies, joka on ollut pitkään (yli 5v) työttömänä. Asiakas ei ole motivoitunut työllistymään velkatilanteen ja ulosoton vuoksi. Asiakkaalla ei ole tietoa velkamäärästään. Muiden velkojen lisäksi asiakkaan ongelmana on useampi rekisterissä oleva auto, joista kertyy jatkuvasti lisää vero- ja vakuutusvelkaa ulosottoon. Asiakkaalla ei ole tarkkaa tietoa, kuinka monta autoa hänen nimissään on ja miten paljon lisävelkaa jatkuvasti kertyy. Asiakkaan mukaan kyse on ollut romuautoista, joita hän on myynyt eteenpäin vuosia sitten ja luovutusasiakirjat ovat jääneet tekemättä.

Asiakkaan tuloina ovat työmarkkinatuki (525 e), asumistuki (393,60 e) ja perustoimeentulotuki. Vuokra (750 e) on ajan tasalla, samoin muut välttämättömät laskut on maksettu.

Haettu yhdessä 90 euroa harkinnanvaraista toimeentulotukea ajoneuvojen poistamiseksi rekisteristä. Täytetty Trafin lomakkeet ja toimitettu ne katsastusasemalle. Muutaman viikon kulutta Trafi ilmoittaa että ajoneuvot on poistettu rekisteristä. Tarkistettu vielä vakuutusyhtiöstä, ettei asiakkaalle kerry ajoneuvoveroa, vaikka Trafin ilmoituksen pitäisi mennä automaattisesti eteenpäin.

Muuta velkaa asiakkaalla on noin 10 000 euron verran. Kun asiakas työllistyy, voi selvittää mahdollisuudet järjestelylunaan (esim. sosiaalinen luotto).

3.3 Jatkuva lisävelkaantuminen

Ajoneuvoverot

Auton eräänntyneet ja eräänntyvät ajoneuvoverot voi tarkistaa rekisteritunnuksella. Omissa nimissä olevat ajoneuvot voi tarkistaa Oma asiointi-palvelussa (kirjautuminen pankkitunnuksilla) tai postittamalla lomake (<https://lomake.fi/ec/lomakepalvelu/link?kw=pdf/TRAFI/B118a>) Trafiin.

Mikäli asiakas kertoo luovuttaneensa ajoneuvon eteenpäin ilman luovutuskirjoja, tulee täyttää lomake (<https://asiointi.trafi.fi/omatrafi-formservlet-web/lomake/B131>) ja toimittaa se rekisteröintejä tekevälle katsastusasemalle (esim. A-katsastus Mankkaalla). Ilmoitus maksaa 18 euroa per ajoneuvo. Trafi tekee päätöksen rekisteristä poistosta.

Lisätietoa:

<https://asiointi.trafi.fi/web/asiointi/henkiliasiakkaat/tieliikenne/ajoneuvotietopalvelut>

Elatusapu

Kelan maksuvapautus on tarkoitettu tilapäiseen maksukyvyttömyyteen, mutta Espoossa on käytäntönä ettei ns. nollasopimuksia tehdä ainakaan helposti, joten asiakkaan on huolehdittava taannehtivasta vapautuksen hakemisesta (min 1 kk, max 1 v kerralla). Maksuvapautuksen raja on 1097,14 e bruttotulo, lisäksi tulorajaa korotetaan 274,29 eurolla jokaista elatusvelvollisen huollettavana olevaa alaikäistä lasta kohti lukuun ottamatta lasta tai lapsia, joille elatusapu on myönnetty. Elatusvelvollisen puolison lapset eivät korota tulorajaa. Mikäli tulot ovat pysyvästi alentuneet, mutta elatussopimukseen on merkitty elatusapua suurempi elatusavun määrä (155,50 e v. 2017) kannattaa asiakas ohjata lastenvalvojan luokse kohtuullistamaan sopimuksen. Mikäli elatusapu määrätään elatusapua suuremaksi, niin asiakas voi hakea vapautuksen tarvittaessa eikä ylittävistä osuudesta kerry enää lisävelkaa.

<http://www.kela.fi/elatusvelvolliselle-maksuvapautus>

Käyntimaksut terveysasemilla

Käyntimaksua ei peritä seuraavilta ryhmiltä:

- alle 18-vuotiaat
- täyttä kansaneläkettä saavat
- valtion maksaman laskennallisen korvauksen piirissä olevat pakolaiset
- päätoimiset opiskelijat
- takuueläkettä saavat
- työttömyysturvan peruspäivärahaa, työmarkkinatukea tai kotoutumistukea saavat
- Espoon veteraanipalveluihin oikeutetut ryhmät
- varusmiehet ja siviilipalvelusmiehet

Terveysasemalla tulee esittää todistus vapautusryhmään kuulumisesta

Lähde: <http://www.espool.fi/fi->

[FI/Sosiaali ja terveystiedot ja asiakasmaksut/Asiakasmaksut/Terveyskeskusmaksut/Terveyskeskusmaksut\(79592\)](http://www.espool.fi/fi-)

Toimeentulotuella katettavat laskut

Perustoimeentulotuen käsittelyn siirryttyä Kelaan ongelmia on aiheutunut sekä viiveestä laskujen maksamisessa Kelan päässä että asiakkaiden havaitsemasta ”porsaanreiästä” systeemissä. Mikäli Kela maksaa laskun myöhässä (tai asiakas ei ole toimittanut laskua eteenpäin ajoissa), ehtii saatavalle kertyä viivästyskorkoja tai perintäkuluja jotka jäävät asiakkaan maksettavaksi ja pyörimään perinnässä.

Osa asiakkaista tekee myös sitä, että pyytävät perustoimeentulotuesta katettavien laskujen maksut omalle tililleen. Terveystuon laskuja ei kuitenkaan makseta, vaan Kelasta pumpataan lisätuloa, jolloin julkisoikeudelliset velkaa kertyy jatkuvasti lisää ulosottoon. Mikäli velkaantuminen yritetään saada hallintaan, kannattaa budjetoida yhdessä ja kannustaa asiakasta maksamaan laskun ensin itse. Kela hyvittää summan asiakkaan tilille laskua vastaan, jolloin asiakas saattaa joutua kärsimään tilapäisestä vajeesta.

3.3 Maksuvaikeudet

Mikäli vaikeuksia aiheuttavat suuret velanhoitolyhennykset, kannattaa selvittää mahdollisuudet vapaaehtoisin järjestelykeinoin, joita ovat muun muassa

- kuukausierän pienentäminen pidentämällä laina-aikaa
- luottojen yhdistäminen pankkilainan avulla
- sopiminen lyhennysvapaista jaksoista, joiden aikana voi maksaa pienempiä ja kiireellisempiä maksuja pois
- sopiminen lyhennysvapaista jaksoista, joiden aikana voi lyhentää velkoja suurikorkoisimmasta lähtien (ns. snowball-menetelmä)
- koron alentaminen

Velkojen ja perintätoimistojen kanssa kannattaa neuvotella. Mikäli perintätoimisto ei suostu neuvottelemaan, voi yrittää neuvotella alkuperäisen velkojan kanssa.

3.4 Miten arjen talouden hallintaa voi tukea tai helpottaa?

Asiakkaiden tilanteet voidaan jaotella karkeasti viiteen erilaiseen ryhmään (ei tyhjentävä lista, mutta kuvaa yleisiä tilanteita)

- a) *kaikki rahat menevät lainanlyhennyksiin tai laskuihin, jolloin elämiseen jää huomattavasti vähemmän kuin pitäisi ja esimerkiksi vuokran maksusta tingitään*
- b) *pienet tulot, joiden kasvattamista ei koeta motivoivaksi kannustinloukkujen vuoksi*
- c) *taloudenhallintaa vaikeuttaa jokin tekijä, kuten kriisi, liian vähäiset voimavarat tai päihdeongelma*
- d) *pienet tulot, joilla ei tulla toimeen ja maksuja jää jatkuvasti rästiin eli velkaa syntyy lisää*
- e) *asiakkaalle on myönnetty velkajärjestely, mutta tarvitsee tukea muuttuvissa tilanteissa*

Keinoja asioiden käsittelyyn:

- a) *kaikki rahat menevät lainanlyhennyksiin tai laskuihin, jolloin elämiseen jää huomattavasti vähemmän kuin pitäisi ja esimerkiksi vuokran maksusta tingitään*
- kaikki lyhennykset ja menot listataan budjettiin; yleensä ihmiset eivät myöskään täysin hahmota miten paljon rahaa menee kun otetaan kaikki puhelin- ja nettilaskut ym ("luottokortti ei ole velkaa"- ajattelu)
  - käydään läpi mitä lyhennetään, mitä ei (ks. edellinen kappale)
  - selvitetään onko mahdollista yhdistellä lainoja tai päästää velat ulosottoon (esteenä esim. omaisuus)
  - asumisen turvaaminen: maksusopimus vuokranantajan kanssa. Espoon Asunnot luopuu kuukausittaisista maksuistutusmaksuista jos tekee maksusopimuksen.
  - jos asiakas pelkää kuluja ja haluaa säästää oikeudenkäynti- ja perintäkuluissa, niin pikkuvelkoja voi yrittää maksaa muutamassa osassa kokonaan pois neuvottelemalla velkojen kanssa (esim. odotteluaikana kun suuret päästetty eteenpäin, menee kuukausia ennen kuin ulosmittaus alkaa) ja päästää samalla eteenpäin niitä velkoja,
    - joiden kuukausierä on suuri ja vaarantaa tärkeimpien menojen hoitamisen tai ajaa lisävelkaantumiseen
    - jotka ovat suoraan ulosottokelpoisia, jolloin niihin ei tule oikeudenkäyntikuluja esimerkiksi terveydenhoito- ja sairaalamaksut, verot, sakot
    - jotka eivät juurikaan lyhene joista maksetaan enimmäkseen kuluja ja korkoa
  - käydään läpi maksuhäiriömerkintöjen vaikutus - mikä on suurin pelko? yrittääkö asiakas tekohengittää tilannetta joka tulee kaatumaan joka tapauksessa?
  - käydään läpi mihin on oikeutettu kun ulosmittaus alkaa esim. maksukieltolaskurin avulla. Samalla voi hyödyntää erilaisia laskureita ja tarkistaa vaikutukset etuuksiin.
  - ulosotto lisää velkojen kustannuksia, mutta toisaalta selkiyttää tilannetta, sillä kaikki velat kerääntyvät samaan paikkaan ja velkojen maksu hoituu ulosoton puolesta - on myös yksinkertaisempaa neuvotella ulosottomiehen kuin useiden velkojen kanssa
  - velkojen päästäminen ulosottoon ja maksuhäiriömerkinnän saaminen ei tarkoita, että tilanne jatkuisi ikuisesti, mutta stressi voi helpottaa ja maksuhäiriömerkintä myös ehkäisee lisävelkaantumista

- korostetaan että ulosotto on myös velkajärjestelykeino, ja velkamäärän ollessa maltillinen hoituu velan takaisimaksu kokonaan ulosoton kautta. Mikäli velkamäärä on niin suuri, ettei se lyhene ulosoton kautta, voi ulosotto toimia väliaikaisena järjestelynä joka mahdollistaa muut järjestelykeinot jatkossa.

b) pienet tulot, joiden kasvattamista ei koeta motivoivaksi kannustinloukkujen vuoksi

- käydään läpi asiakkaan huolia – monesti kyseessä epätietoisuus tai väärät oletukset; vertaisten kokemuksia uskotaan viranomaisia enemmän
- ”mitään ei jää käteen, ulosmittaus kestää ikuisesti” jne käsitykset istuvat vahvassa, mutta asiakasta voi motivoida käymällä läpi omien toimien myötävaikutusta; jos asiakas on pyrkinyt työllistymään ja/tai lyhentänyt velkoja ulosoton kautta, on myös järjestelyille puoltavia syitä
- asiakkaan kanssa voi tehdä käytännön laskelmia, joiden avulla osoittaa paljonko rahaa jää käteen erilaisissa skenaarioissa
- asiakkaan kokonaisvelkatilanne kartoitetaan; seassa voi olla vanhentuvaa velkaa tai kokonaissumma on huomattavasti pienempi kuin asiakas on ajatellutkaan
- tärkeintä on huolehtia, ettei sekaan synny uutta velkaa; poikkeuksena toki äkillisestä sairastumisesta tai vastaavasta kertyneet rästilaskut; eivät kaada kokonaisuutta!
- asiakkaalle kannattaa korostaa tilanteiden eteenpäin vievää vaikutusta; esimerkiksi ulosotossa oleminen ei ole ikuista jos uutta velkaa ei kerry
- velkajärjestely ei ole mikään staattinen vankilatuumio, jonka aikana ei voisi tehdä mitään vaan hyvä aika pyrkiä eteenpäin; asiakkaalle kannattaa painottaa, että työllistyminen velkajärjestelyn aikana on aina kannattavaa

CASE: TÖIHIN VAI EI?

Asiakas 27-vuotias mies, joka kuullut hankkeesta ystävältään. Asiakas ollut pitkään työttömänä, ja nyt motivoitunut työllistymään. Pelkää kuitenkin ulosoton vaikutuksia tuloihin.

Asiakas asuu yksin vuokralla Espoon Asunnoissa, vuokra edullinen. Tuloina työmarkkinatuki, Kelan asumistuki sekä toimeentulotuki. Asiakkaalla ei ammatillista koulutusta, mutta ollut työkokeilussa, saanut paljon kehuja hyvästä asiakaspalvelusta. Asiakkaan mukaan työkokeilun järjestäjä olisi kiinnostunut palkkaamaan hänet. TE-toimistossa kehoitettu kouluttautumaan, mutta asiakas ei kiinnostunut. Oppisopimuskoulutus voisi kiinnostaa.

Asiakkaan kertoman mukaan velat syntyneet jo vuosia sitten, ja koostuvat lähinnä erilaisista puhelinliittymistä ja pikavipeistä. Velkaa arviolta 8000 euroa. Velkaantuminen kuitenkin pysähtynyt ja velat odottelevat ulosotossa. Asiakkaan mukaan vuokra ajan tasalla, ei rikosperusteista velkaa eikä autoa tai muuta omaisuutta.

Käyty läpi arvioita ulosmittauksen suuruudesta maksuikieltolaskurin (<https://asiointi.oikeus.fi/web/asiointi/maksuikieltolaskuri>) avulla ja arvioitu ulosmittauksen vaikutusta perustoimeentulotuen saamiseen. Ulkomaalaistaustainen asiakas on elänyt siinä luulossa, ettei ulosmittausta huomioida laskelmissa ja on helpottunut kuullessaan ettei kaikkea voida viedä. Koska asuminen on edullinen, asiakkaalle syntyisi todennäköisesti maksuvaraa järjestelylunaan mikäli hänellä ei ole suuria terveydenhoitomenoja tai perhetilanne ei muutu. Asiakkaan työllistyessä kannattaa selvittää mahdollisuus sosiaaliseen luottoon.

c) *taloudenhallintaa vaikeuttaa jokin tekijä, kuten kriisi, liian vähäiset voimavarat tai päihdeongelma*

- velat aiheuttavat ahdistusta ja lamaannuttavat, mutta velkojen järjestelyä ei kannata lähteä yrittämään ennen kuin asiakkaalla on riittävä toimintakyky ja motivaatio selviytyäkseen sekä arjen talouden pyörittämisestä että mahdollisesta maksuohjelmasta
- ensin varmistetaan millä tavoin voidaan turvata vuokran ja muiden pakollisten laskujen maksamisesta; suoramaksu, e-lasku, aikuissosiaalityöntekijän avaama välitystili?
- asiakasta voi rauhoitella monin eri tavoin; tärkeintä on saada asiakas ymmärtämään että veloille ei kannata tehdä mitään ennen kuin arki rullaa
- asiakkaan kanssa huolehditaan ettei lisävelkaa pääse syntymään; olisiko asiakkaalla läheistä ihmistä tai tukihenkilöä joka voisi avustaa laskujen maksamisessa?
- velkojen järjestelyä edistävät velkaantumisen kulunut aika sekä mahdolliset velkojen lyhennykset; tästä näkökulmasta ulosotto on hyvä asia ja edistää asiakkaan edellytyksiä järjestelyille tulevaisuudessa
- velkajärjestelyihin kannattaa suhtautua niin, että kyseessä on kerran elämässä-tilanne; asiakas voi vaikuttaa asioihin jo etukäteen keskittymällä arjen talouden hoitamiseen; sekavassa tilanteessa kannattaa tehdä asioita yksi kerrallaan
- ensin huolehditaan pakollisten laskujen maksusta, sitten keskitytään lisävelkaantumisen ehkäisyyn ja etuuksien hakemisen onnistumiseen; perintäkirjeet kannattaa säästää ja avata yhdessä mikäli mahdollista, jotta asiakas näkee ettei kyse ole velkojen käsittelyn välttelemisestä
- mikäli asiakas ei kykene hoitamaan asioitaan eikä tilanteeseen ole näkyvissä muutosta on ainoa mahdollisuus käytännössä edunvalvonta; hakuprosessin aikana turvattu asuminen ym

d) *pienet tulot, joilla ei tulla toimeen ja maksuja jää jatkuvasti rästiin eli velkaa syntyy lisää*

- asiakas elää jatkuvasti tiukalla, jolloin motivaatiota ostaa bussilippua tai maksaa terveydenhoitokuluja ei ole; lisävelkaa kertyy siis jatkuvasti
- asiakkaan kanssa kannattaa selvittää kokonaisvelkatilanne sekä kartoittaa karkea maksuvara; näiden perusteella voi tarkastella velkojen järjestelymahdollisuuksia
- mikäli seassa on paljon vanhaa velkaa, voi velkaantumisen pysäyttämiseen motivoida osoittamalla miten velat aikanaan vanhenevat ja luottotiedot puhdistuvat, jos sekaan ei tule uutta
- monesti piittaamattomuuden aiheuttaa käsitys siitä ettei mitään ole tehtävissä; käytännössä aina voi kuitenkin selkeyttää tilannetta ja parhaimmillaan osoittaa miten toimimalla jatkossa eri tavoin asiakkaalla voi olla mahdollisuus järjestelyihin
- asiakkaan kanssa selvitetään onko mahdollista karsia kuluja tai hyödyntää maksuhojennuksia tai –vapautuksia; esimerkiksi ulosoton vapaakuukaudet?
- asiakkaan kanssa laaditaan realistinen budjetti esimerkiksi kuukausikohtaisesti; todellisen tilanteen osoittamiseksi tulee huomioida kuukausittaisessa laskelmassa esimerkiksi harvemmin saapuvien laskujen osuus jotta asiakas huomaa paljonko käyttövaroja todellisuudessa on (on epärealistista ajatella kahden kuukauden ajan että rahaa on käytössä enemmän, jos kolmantena kuukautena saapuu sähkölasku joka romuttaa koko kuukauden laskelmat)
- palveluntuottajien kanssa voi neuvotella kuukausittaiseen laskutukseen siirtymisestä jolloin hallinta on helpompaa
- irtisanotaan ylimääräiset lehti-, vitamiini- ym. tilaukset; asiakkaalle voi asettaa suoramarkkinointikiellon <https://www.asml.fi/kieltopalvelut/>

- käydään läpi tunteeko asiakas seurakunnan palvelut, ruokajonot ym toimijat
- velkajärjestely on käytännössä luotu niitä tilanteita varten, kun tulojen kasvattaminen ei yksinkertaisesti ole mahdollista tai realistista

e) asiakkaalle on myönnetty velkajärjestely, mutta tarvitsee tukea muuttuvissa tilanteissa

- kun maksuvara on määritelty lähtötilanteen mukaan, mutta asiakkaalle syntyy yllättäviä menoja; lisävelka voi kuitenkin kaataa järjestelyn
- turvataan järjestelyä joko neuvottelemalla (järjestelylainan erän väliaikainen pienentäminen tai maksuvapaa, velkajärjestelyn maksuohjelmassa mahdollisuus 3 kuukauden maksuvapautukseen)
- ehkäisevän toimeentulotuen myöntäminen
- maksuajan neuvottelu laskuttajien kanssa, jotta lasku ei siirry perintään ja vaarana järjestelyä

Huom! Erilaisia työkaluja löytyy lisäksi muun muassa osoitteista

<http://muntalous.fi/omat-rahdat/>

www.penno.fi

<http://www.nal.fi/asumisen-abc/oman-talouden-hallinta/>

<https://www.martat.fi/marttakoulu/omat-rahdat/talouden-suunnittelu/>

Ilmaisia budjettisovelluksia:

Monefy (Android)

Goodbudget (Android & iOS)

Daily Expense Manager (Android)

Money Admin (Android)

CashOut (iOS)

4 Maksuvaran arviointi

Maksuvaralla viitataan tässä yhteydessä velkojen järjestelyjä haettaessa arvioitavaan maksuvara. Tämä on hakijan nettokuukausitulojen ja välttämättömien menojen välinen erotus, joka tulee käyttää velkojen maksamiseen. Maksuvaraa ei siis voi määritellä itse, joten maksuvara eroaa koetusta maksukyvyistä tai todellisesta tilanteesta (esimerkiksi kun asiakas käyttää suuren osan tuloistaan lainanlyhennyksiin).

Maksuvaralaskelmaan merkitään velallisen ja tämän perheenjäsenten tulot ja menot. Pakollisiin menoihin kuuluvat asumiskulut sähköineen ja kotivakuutuksineen, tavanomaista suuremmat terveydenhoito- tai lääkekulut sekä esimerkiksi muualla asuvien lasten tapaamisesta tai työmatkakuluista syntyvät menot. Toimeentulotukea ei oteta huomioon tulona eikä ulosmittausta tai muita lainanlyhennyksiä menona, sillä ulosmittaus päättyy jos velat järjestellään ja toisaalta maksuvaran määrä kertoo paljonko lyhennyksiin voisi käyttää järjestelyn aikana. Muiden pakollisten kulujen jälkeen velalliselle ja tämän perheenjäsenille varataan myös välttämättömiin elinkustannuksiin varattu osuus, eli ns. elinkustannusnormi.

Velallisen välttämättömät elinkustannukset

- 532 €/kk yksinasuva henkilö/yksinhuoltaja
- 448 €/kk avo- tai aviopuoliso tai parisuhteessa elävä / muu 18 vuotta täyttänyt henkilö samassa taloudessa
- 341 €/kk 1. ja 2. lapsi
- 318 €/kk 3. jne lapsi (lapsilisä ja elatusapu tai -tuki vähennetään lapsen elinkustannuksista)
- 377 €/kk 17 vuotta täyttänyt kotona asuva lapsi (elatusapu tai -tuki vähennetään lapsen elinkustannuksista, ei kuitenkaan yksinhuoltajan lapsikorotusta)

Välttämättömiin elinkustannuksiin varatuilla rahamäärillä on tarkoitus kattaa:

- ravinto- ja hygieniamenot
- vaatekulut
- tavanomaiset terveydenhoitomenot
- lehtitilaukset, tv-lupamaksut, puhelinlaskut ja paikallisliikenteen matkakulut
- harrastus- ja vapaa-ajanmenot
- muut kodin kulutusmenot

Oikeusministeriö vahvistaa vuosittain velalliselle jätettävän osuuden suuruuden. Talous- ja velkaneuvojat laativat asiakkaan maksuvaralaskelman, kun selvitetään mahdollisuus velkojen järjestelyyn.

5 Miten velat selvitetään?

Helppokäyttöiset työvälineet velkatilanteen selvittämiseen löytyvät erillisestä Työvälineet- osiosta.

Muutama huomio:

Ulosoton tuloste:

Olennaista on huomata, että samalla tulosteella näkyy velkoja, jotka ovat tällä hetkellä ulosotossa perittävänä, mutta myös maksetut velat ja velkojille palautetut velat. Palautetut velat voivat olla perintätoimistoilla perittävänä, tai ne on voitu laittaa uudelleen vireille ulosottoon. Tästä syystä sama velka voi näkyä tulosteella useaan kertaan.

Hyvä ja selkeä ohje ulosoton tulosteen lukemiseen löytyy täältä:

http://www.takuusaatio.fi/sites/default/files/nain_luet_velallisen_ulosottoasiat_tulostetta_netti.pdf

Luottotietorekisteriote:

Otteelta otetaan kaikkien velkojien nimet. Kannattaa myös tarkistaa lopusta tahot, jotka ovat kyselleet luottotietoja viimeisten 12 kuukauden aikana. Summiin ei kannata tässä vaiheessa kiinnittää huomiota.

Saldopyynnöt:

Saldolistan saa maksutta, jos sen tilaa velkajärjestelyä varten. Velkasaldolistat on syytä käydä tarkasti läpi, sillä sama velka voi olla siellä useampaan kertaan. Velkojen kokonaismäärä ei siis ole sama asia kuin saldolistojen yhteenlaskettu summa. Useampaan kertaan esiintyvän velan tunnistaa siitä, että tuomioistuimien ratkaisunumero, ratkaisun antopäivä sekä velkoja ovat samat ja velan pääomasumma samansuuruinen.

Vinkkejä:

- Espoon kaupunki käyttää perintätoimistona Svea Perintää, mutta vanhempia velkoja löytyy myös Intrum Justitialta
- HUS ilmoittaa yleensä saatavansa Lindorffin ja Intrum Justitian kautta eikä lähetä omaa erittelyä
- nyrkkisääntönä kannattaa aina tarkistaa mahdolliset verovelat Etelä-Suomen veronkanto- ja perintäyksiköstä sekä sakkosaatavat Oikeusrekisterikeskuksesta, Kelan takaisinperinnät Kelan Perintäkeskukselta sekä Svea Perintä kaupungin saatavien osalta
- saldoilmoitukseen merkitty saldopäivämäärä on hyvä olla sama kaikille saataville; päivämäärän voi asettaa noin kolmen-neljän viikon päähän, mutta kohdan voi jättää myös tyhjäksi jolloin velkojat ilmoittavat saldon ilmoituspäivänä
- kaupungin saatavia voi tiedustella myyntireskontra@espoo.fi tai osoitteesta
- Svea Perintään siirtyneitä saatavia voi tiedustella saldot@svea.fi
- HUS:n avoimia laskuja voi tiedustella: potilaslaskutus@hus.fi
- Lindorffilla avoimena olevan velan näkee Lindorff24 -palvelusta: <https://lindorff24.fi/> (edellyttää verkkopankkitunnuksia).
- Lindorffin saldodistuksen voi pyytää myös: saldot.fi@lindorff.com tai palvelu.fi@lindorff.com
- Intrum Justitialla on erikseen perintä ja jälkiperintä, joista avoimia velkoja on tiedusteltava erikseen: saldot@intrum.com ja jp.palaute@fi.intrum.com
- Intrum Justitialla on myös Omaintrum -palvelu, josta näkee kaikki omat velkansa: <https://www.intrum.com/fi/fi/login/>

Huom! Espoon kaupungin terveyskeskusmaksujen kohdalla kaupunki lähettää yhden maksumuistutuksen, johon ei vielä ole lisätty perintäkuluja (ainoastaan viivästyskorot). Tämän jälkeen lasku siirretään Svealle, joka lähettää 2. maksumuistutuksen ja kaksi maksuvaatimusta (joihin lisätään kaikkiin perintäkulut). Tämän jälkeen lasku lähtee ulosottoon vireille, ja siitä tulee ulosoton maksuvaatimus (johon on lisätty ulosoton kulut).

Huom! HUS:n laskuja peritään usein hitaammin. HUS lähettää maksamattomat laskut joko Intrum Justitialle tai Lindorffille vasta pidemmän odottelun jälkeen. Perintätoimistot lisäävät perintäkulut ja siirtävät maksamattomat laskut kuitenkin nopeasti ulosottoon.

6 Velkojen järjestelykeinot

Velkojen järjestelyt ovat usein monivuotisia prosesseja, ja talouden hallinnan täytyy olla riittävällä tasolla jotta järjestelyistä on mahdollista selviytyä. Maksuohjelmat ovat tiukkaa, ja pienituloisen tulee pystyä välttämään lisävelkaantuminen.

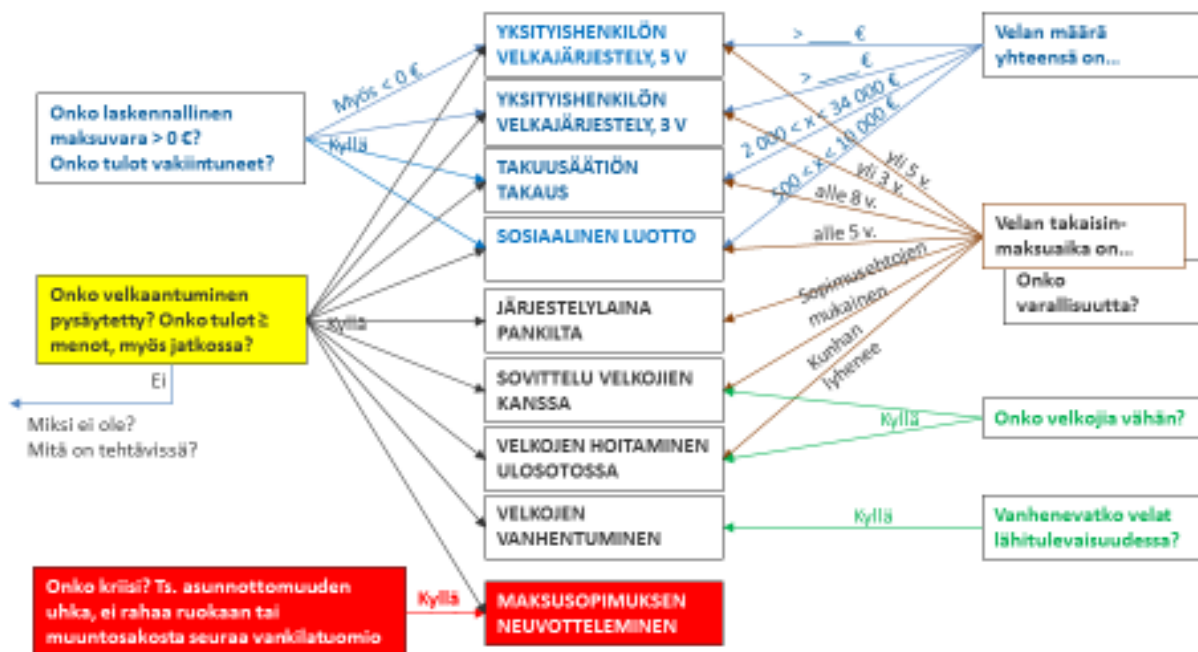
Selvitettäessä mahdollisuuksia ylivelkatilanteesta talous- ja velkaneuvojat arvioivat muun muassa

- Kokonaisvelan määrää
- Maksuvaran suuruutta
- Velan ottamiseen johtaneita syitä ja siitä kulunutta aikaa
- Tilanteen vakiintuneisuutta ja mahdollisia muutoksia, jotka voivat vaikuttaa maksuvaran määrään tai asiakkaan kykyyn suoriutua mahdollisesta järjestelystä

- Mahdollisia esteitä, kuten vakiintumatonta tilannetta (esim. tuore työttömyys) tai piittaamatonta velkaantumista

Huom! Mikäli velat järjestellään yhdistelylainan avulla, tulee maksuvaran riittää koko järjestelyn ajalle, eli käytännössä asiakkaalla tulee olla vakituista työ- tai eläketuloa. Yksityishenkilön velkajärjestely voidaan puolestaan myöntää pysyvästi maksukyvyttömälle. Tulojen määrä ei siis suoraan kerro sitä, voidaanko velkoja järjestellä.

RATKAISUVAIHTOEHTO?

Jalkautuva talousohjaus / Jussi Sorsimo

1 Kirkon diakoniarahaston akordimenetelmä

Akordi tarkoittaa velallisen ja velkojan keskinäistä sopimusta velan osittaisesta anteeksiannosta eli kohtuullistamisesta. Hakemuksen täyttää seurakunnan diakoniatyöntekijä, jonka kanssa selvitetään hakijan kokonaistilanne ja diakoniset perusteet mahdollisen avustuksen myöntämistä varten. Diakoniarahaston myöntämä avustus edellyttää lähtökohtaisesti, että asiakkaan kokonaistilanne tulee ratkeamaan. Hyvillä perusteilla avustus voi myös toimia osaratkaisuna, joka mahdollistaa kokonaistilanteen ratkeamisen. Haettavat avustukset ovat suuruudeltaan vähintään 2000 euroa, mutta pienempiäkin avustuksia voidaan myöntää seurakuntayhtymästä, hiippakunnasta tai muista rahastoista. Maksimisumma on 8500 euroa, mutta diakoniatyöntekijöiden mukaan käytännössä yli 2500 euron suuruisia avustuksia on hankala saada.

Velkojien kanssa yritetään neuvotella kohtuullistamisesta. Velkojat tulevat usein vastaan, kun heille voi tarjota kertasuoritusta, varsinkin jos velat ovat jo vanhempia, koostuvat pitkälti koroista ja perintäkuluista, eikä asiakas kykene lyhentämään niitä.

Kirkon diakoniarahaston hallitus käsittelee hakemuksen ja päättää myönnetäänkö avustusta. Hakijan ei tarvitse kuulua kirkkoon. Tieto päätöksestä toimitetaan diakoniatyöntekijälle kirjallisesti viikon sisällä kokouksesta, ja tämä tiedottaa päätöksestä asiakkaalle.

Hakuajat: <http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/sp?Open&cid=Content3ECC29>

Esimerkki diakoniarahastosta:

N/61 v

Velkoja on yhteensä neljä, kokonaisvelka 2700 euroa. Asiakas käynyt leipäjonossa ja lyhentänyt toimeentulotuella velkoja, jotta on saanut maksettua kokonaan pois pankin kulutusluoton. Velkojen taustalla kannattamaton liiketoiminta ja hammasproteesin hankinta, joten velkaantuminen ei ole ollut piittaamatonta.

Asumiskustannusten jälkeen käteen jää 436,50 euroa. Virallinen maksuvara on – 450 euroa.

Asiakkaan suurin huoli on maksamattomien eläkevakuutusmaksujen vaikutus tulevaan eläkkeeseen, joka muutenkin jää noin 800 – 900 euron suuruiseksi. Ulosmittaus olisi niin vähäinen, ettei pienikään velka lyhenisi ulosotossa. Velkaantuminen on myös henkisesti raskasta. Avustusta puoltaa mahdollisuus vaihtaa edullisempaan asuntoon maksuhäiriömerkintöjen vanhetessa ja eläkkeen turvaaminen. Kokonaisvelka saadaan neuvoteltua noin 2400 euroon ja avustus myönnetään.

Huom! Kirkon Diakoniarahaston kautta voi hakea myös kertaluonteisia 200 – 2000 euron suuruisia Tukikummit-säätiön myöntämiä avustuksia, joita myönnetään vähävaraisille lapsiperheille esimerkiksi opiskelu- tai harrastuskustannuksiin, vaatteisiin tai etävanhemman tapaamiseen.

2 Sosiaalinen luotto

Sosiaalinen luotto on sosiaalihuoltoon kuuluvaa luotonantoa. Se ei vaikuta mahdollisuuteen saada toimeentulotukea. Luotolla pyritään ehkäisemään taloudellista syrjäytymistä ja ylivelkaantumista sekä edistämään itsenäistä suoriutumista.

Sosiaalista luottoa voidaan myöntää esim. kotiin liittyviin hankintoihin, muihin perusteltuihin menoihin, kuten terveydenhuoltomenoihin tai aikaisempien velkojen takaisin maksuun – ei kuitenkaan Espoon Asuntojen vuokravelkoihin.

Luoton enimmäismäärä on 10.000 euroa ja laina-aika voi olla enintään viisi vuotta. Pienin myönnettävä luotto on 500 euroa. Luotosta peritään 12 kuukauden euribor-viitekorko ilman asiakaskohtaista marginaalia. Sosiaalisesta luotosta ei peritä muita kuluja.

Luoton saamisen edellytyksenä on, että hakija pystyy maksamaan luoton takaisin ja että kokonaistilanne tulee ratkaistuksi. Luoton saajalta voidaan edellyttää etukäteissäätämistä. Jos luotto myönnetään velkojen järjestelyyn, järjestelystä tehdään luottohäiriömerkintä Suomen Asiakastiedon rekisteriin.

Luotosta tulee merkintä luottotietoihin.

Lähde ja lisätietoa: http://www.espoo.fi/fi-FI/Sosiaali_ja_terveyspalvelut/Sosiaalityo_ja_toimeentulo/Taloudellinen_tuki/Sosiaalinen_luotto

3 Takuusäätiön takaus

Takuusäätiö toimii takaajana pankista nostettavalle järjestelylainalle.

Takaus myönnetään 2000 – 34 000 eurolle. Takaus myönnetään aina määräajaksi, joka voi olla enintään kahdeksan vuotta. Edellyttää vakiintunutta elämäntilannetta ja riittävää säännöllistä tuloa. Maksuvaraa on oltava koko takauksen ajaksi ja sen on riitettävä sekä järjestelylainan että mahdollisten ulkopuolelle jäävien velkojen (asunto-, auto-, tai opintolaina) hoitoon. Järjestelylainalla maksetaan pois kaikki muut velat ja lyhennetään vain yhtä lainaa. Takauksen kokonaismäärää laskettaessa huomioitava korot, marginaalit ja nostokulut.

Takuusäätiö edellyttää, että velkoja on hoidettu ennen takauksen hakemista maksuvaran suuruisella summalla (ulosmittaus tai vapaaehtoinen lyhentäminen). Takauspäätöksiä tehdään viikottain, mutta jonotilanne on helposti kuukausien pituinen (syyskuussa 2017 käsitellään toukokuussa 2017 saapuneita hakemuksia).

Takauksesta tulee merkintä luottotietoihin.

Takuusäätiöltä voi hakea myös pienlainaa kertaluonteiseen menoon, kuten takuuvuokraan tai kodinkoneeseen. Pienlaina on suuruudeltaan 200 - 2000 e ja takaisinmaksuaika enintään 2 vuotta.

Lähde ja lisätietoja: <http://www.takuusaatio.fi/palvelumme/takuusaation-takaus>
<https://www.takuusaatio.fi/palvelumme/takuusaation-pienlaina>

4 Yksityishenkilön velkajärjestely

Velkajärjestelyä haetaan kirjallisella hakemuksella käräjäoikeudesta. Talous- ja velkaneuvonta avustaa hakemuksen laatimisessa, lisäksi lakimies avustaa maksutta mahdollisten lausumien kanssa (esimerkiksi tilanteessa, jossa velkojat vastustavat järjestelyn myöntämistä väittämällä hakijan velkaantuneen piittaamattomasti). Velallisen tilanne vaikuttaa maksuohjelman pituuteen, joka voi olla kolmesta viiteen vuotta. Ohjelma voi olla huomattavasti pidempikin, jos velallinen säilyttää omistusasuntonsa.

Maksuohjelma koskee kaikkia velkoja, jotka ovat syntyneet ennen velkajärjestelyn aloituspäätöstä, eli järjestelyn ulkopuolelle ei voi jättää mitään velkoja. Maksuohjelman aikana ulosmittaus päättyy. Mikäli velallisen tulot kasvavat, syntyy lisäsuoritusvelvollisuus, mutta ohjelma kannustaa työn vastaanottamiseen.

Velkajärjestely eroaa yhdistelylainoista, sillä sen voi saada myös pysyvästi maksukyvytön henkilö. Tällöin maksuohjelman aikana ei makseta lainkaan suorituksia ja velat kaatuvat velkojen luottotappioksi.

Velkajärjestelystä tulee merkintä luottotietoihin.

Lähde ja lisätietoja:

<https://www.kkv.fi/Tietoa-ja-ohjeita/Maksut-laskut-perinta/perinta/velkajarjestely/>

CASE: VELKAJÄRJESTELY KANNUSTAA TYÖNTEKOON

Asiakas on 57-vuotias yksin asuva nainen. Palkasta on ulosmittaus ja sen lisäksi asiakas on työnantajalleen velkaa 1600 e, jota lyhentää joka kuukausi 200 e. Lyhennys otetaan suoraan palkasta ulosoton jälkeen.

Asiakkaalle syntyy toimeentulotukioikeus, ja perustoimeentulotukea maksetaan tilille noin 200 e/kk, välillä enemmän ja välillä vähemmän. Toimeentulotukiasiakkuus on alkanut viime vuonna, jolloin asiakkaan useita vuosia jatkunut pikavippi- ja kulutusluottokierre romahti ja iso osa veloista päätyi ulosottoon. Asiakas tekee paljon töitä ja on ahdistunut tilanteestaan. Hän miettii kannattaako työntekoa enää edes jatkaa. Tällä hetkellä hänet pitää töissä se, että työnantaja suostuu välillä vippaamaan, jos puhelinlasku yllättää suuruudellaan tai elämä näyttää muuten nurjan puolensa. Velkavankeus tuntuu kuitenkin lopulliselta, eivätkä ylityötkään auta.

Miten edetä:

Olellainen kysymys on se, onko asiakkaalla edellytyksiä lähteä hakemaan velkojen järjestelyjä ja millaisella aikataululla. Tätä varten tulisi selvittää seuraavat asia

- Kuinka paljon asiakkaan kokonaisvelkamäärä todellisuudessa on?
- Milloin luottokierre on alkanut ja mihin tarkoitukseen asiakas on joutunut velkoja ottamaan? Onko velkaantuminen ollut piittaamaton vai onko taustalla jokin sosiaalinen peruste? Usein ennen tilanteen romahtamista on kamppailtu jo pitkään, joten velkaantuminen ei ole tuoretta vaikka tilanne onkin romahtanut vasta äskettäin.
- Velkaantuuko asiakas lisää (muutenkin kuin lainaamalla työnantajaltaan)?

Työnantajan velkaa lyhennetään tällä hetkellä käytännössä toimeentulotukirahoilla, mutta tilanne ei ole kestävä. Velkajärjestelyä ei voi hakea vain osalle veloista, eikä työnantajan velan lyhennystä voi ottaa mukaan maksuvaralaskelmaan, sillä kaikkia velkoja tulee kohdella samanarvoisina. Ennen kuin velkojen järjestely tulee mahdolliseksi, työnantajan velka onkin syytä maksaa pois. Mahdollisuus päästä velkajärjestelyyn voi olla asiakasta motivoiva asia lopettaa vippaaminen työnantajalta ja ylipäänsä pysyä töissä.

Voidaanko työnantajan velkaa lyhentää nopeammin? Nyt lyhennys on 200 e/kk ja velka tulee maksetuksi n. 8 kuukaudessa. Tällaisessa tapauksessa voi neuvotella ulosoton kanssa vapaakuukausista. Tällöin on kuitenkin tärkeää sopia myös työnantajan kanssa, että lyhennys otetaan suoraan palkasta, jotta asiakkaan toimeentulotukioikeus säilyy. Jos asiakas maksa itse vapaaehtoisesti enemmän, sitä ei huomioida toimeentulotukilaskelmassa.

Mihin ratkaisuun päädyttiin:

- Asiakas lyhensi työnantajan velan isommissa erissä. Tätä varten pyydettiin ja saatiin kaksi vapaakuukautta ulosotosta. Toimeentulotuki paikkasi asiakkaan pieniä tuloja.
- Asiakkaan kokonaisvelkamäärä oli 53 000 e, josta suurin osa pikavippejä ja kulutusluottoja. Joukossa myös maksamattomia lehtitilauksia, sähkölaskuja ja terveydenhoitomenoja.
- Velkaantumisen taustalla oli väkivaltainen parisuhde, joka oli johtanut velkakierteeseen ja riitaisaan eroon ja lopulta sosiaaliryöstön avustuksella turvakotiin ja uuden asunnon hankkimiseen. Tämä ei kuitenkaan näy suoraan veloista, joten velkaantumisselvityksellä on iso merkitys velkajärjestelyhakemuksessa! Tämä oli myös asiakkaalle arka asia, eikä hän mielellään tuonut sitä esille. Vaikka osa veloista oli uusia, olivat ne perusteltuja eivätkä muodostuneet esteeksi velkajärjestelylle.

Asiakkaalle myönnettiin 3 vuoden velkajärjestelyohjelma. Asiakasta tuetaan velkajärjestelyn aikana ja hän on hyvin motivoitunut selviytymään siitä. Velkajärjestelyn aikana asiakas maksa 53 000 e velkapottiaan pois noin 21 600 e (42 %) ja saa loput anteeksi.

7 Mitä tarvitaan velkojen järjestelyyn?

Nämä liitteet tarvitaan järjestelyä haettaessa. Liitteet on hyvä kerätä etukäteen, sillä talous- ja velkaneuvonnassa asioidaan asiakirjojen kanssa. Myös diakoniarahaston hakemukseen tulee liittää pyydetyt dokumentit.

7.1 Asiakirjat ja liitteet

Tulot

- hakijan ja samassa taloudessa asuvien täysi-ikäisten henkilöiden verotuspäätökset
- omat ja puolison palkkalaskelmat (edellinen ja kuluva kalenterivuosi sekä viimeisin kuukausi)
- muut asiakirjat, kuten etuuspäätökset josta selviävät kaikki tulot ja etuudet sekä niiden kesto

Menot

- tositteet asumiskuluista (vuokra, vastike, vesi, sähkö, kotivakuutus, autopaikka jne)
- tositteet lapsen elatusavusta sekä päivähoito- / iltapäivähoitolaskut
- selvitykset terveydenhoitomenoista (esim. Kelan lääkekertymä, apteekista saatava tuloste lääkeostoista, lääkärintodistus)
- muut mahdolliset menot, kuten muualla asuvan lapsen tapaamisesta syntyvät menot tai perustelut oman auton käytölle työmatkojen vuoksi

Varallisuus

- kopiot tai selvitys osakkeista, talletuksista, eläkevakuutuksesta jne
- perukirja, jos osallisena jakamattomassa kuolinpesässä

Velat

- saldotiedot
- mahdolliset panttaus- ja takaussitoumukset

Nykyinen / päättynyt yritystoiminta

- tulos- ja taselaskelmat sekä tilintarkastuskertomus
- elinkeinoilmoitus tai kaupparekisteriote
- Talousavun lausunto nykyisen yritystoiminnan kannattavuudesta (maksullinen)
- lisäksi talous- ja velkaneuvonnasta saa tarvittavat lisälomakkeet

Muut

- vapaamuotoinen selvitys velkaantumisesta

7.2 Velkaantumisselvitys

Lyhyt ja vapaamuotoinen kuvaus siitä, miten tilanne on muodostunut. Selvityksessä tulee mainita isoimpien velkojen ottamisen syyt ja käyttötarkoitukset sekä kuvata sitä miten on ajatellut maksaa velat takaisin. Apuna voi käyttää seuraavaa muistilistaa:

1. Minä **vuosina** olet pääosin **ottanut velkasi**? Milloin olet ottanut **viimeisen velkasi**?
2. Mihin **tarkoitukseen** velat on pääosin **käytetty**? Mitä olet **ostanut**, mitä olet **maksanut**?
3. Milloin **maksuvaikeutesi** alkoivat? Miksi olet velkaantunut? **Syyt, mitä** elämässä on **tapahtunut** velkojen ottamishetkellä (esim. työttömyys, sairaus, avioero, konkurssi, tms.).
4. Onko velkojen **ottamishetkellä** ollut **maksukykyä** maksaa velat? Onko ollut rahaa velkojen kuukausilyhennyksiin?
5. Miten olit ajatellut **maksaa** kaikki **velkasi pois**? Uskoitko selviytyväsi velkojen takaisinmaksusta velkaa ottaessasi ja jos uskoit, miksi?
6. Onko velkoja **maksettu** niiden **ottamisen jälkeen**? Kuinka **pitkään** ja kuinka **paljon** olet maksanut velkojasi?
7. Oletko **velkaantunut lisää** maksuvaikeuksien aikana ja jos olet, niin minkä **vuoksi**?
8. Mitä olet tehnyt **selvitäksesi** velkaongelmastasi?
9. Jos sinulla on **päättäneen yritystoiminnan** velkaa, niin selvitä milloin ja miksi yrityksesi joutui maksuvaikeuksiin?
10. Mikä **merkitys velkajärjestelyn saamisella** on sinulle? **Kerro tulevaisuuden näkemyksistäsi.**

Paikka, päiväys ja allekirjoitus sekä nimenselvennys

Lähde: Tuusulan kunta / talous- ja velkaneuvonta https://www.tuusula.fi/attachments/text_editor/25252.pdf

JALKAUTUVA
TALOUSOHJAUS
EJY